

Sygn. akt I CKN 673/97

P O S T A N O W I E N I E

Dnia 20 maja 1998 r.

Sąd Najwyższy Izba Cywilna
w składzie następującym:

Przewodniczący SSN - Z. Strus

Sędziowie SN - A. Górski

SA - I. Koper (spraw.)

Protokolant - I. Janke

po rozpoznaniu w dniu 20 maja 1998 r.
na rozprawie
sprawy z wniosku E. D.
z udziałem D. Ł., H. i S. małż. K.
o ustanowienie służebności drogi koniecznej
na skutek kasacji uczestniczki postępowania D. Ł.
od postanowienia Sądu Wojewódzkiego w W.
z dnia 27 marca 1997 r., sygn. akt V Ca [...]

oddala kasację.

U Z A S A D N I E N I E

Postanowieniem z dnia 27 września 1996 r. sygn. akt I Ns [...] Rejonowy w O. ustanowił na nieruchomości uczestniczki D. Ł. położonej w O. oznaczonej nr ew. [...] /2 objętej księgą wieczystą Kw nr [...] tego Sądu, na rzecz każdorazowego właściciela nieruchomości nr ew. [...] położonej tamże objętej księgą wieczystą Kw nr [...] i stanowiącej własność wnioskodawcy E. D. służebność drogi koniecznej, w sposób oznaczony jako wariant 1 na mapie sytuacyjnej biegłego sądowego S. K., stanowiącej integralną część tego postanowienia oraz zasądził od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki tytułem wynagrodzenia za ustanowienie drogi kwotę 45 zł.

Rozpoznając sprawę na skutek apelacji uczestniczki, opartej na zarzucie sprzeczności ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału, Sąd Wojewódzki w W. postanowieniem z dnia 27 marca 1997 r. sygn. akt V Ca [...] zmienił postanowienie Sądu Rejonowego tylko o tyle, że zasądzone na rzecz uczestniczki wynagrodzenie określił jako należne jej w kwocie 45 zł rocznie, zaś w pozostałej części apelację oddalił. Sąd Wojewódzki podzielił ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego w przedmiocie położenia, sposobu wykorzystania oraz zagospodarowania działki uczestników D. Ł. i sąsiadującej z nią działki uczestników małżonków H. i S. K., jak też istnienie lub nieistnienie na nich przeszkód dla ustanowienia przez nie drogi do nieruchomości wnioskodawcy uznając, że w tym zakresie sprawa została dostatecznie wyjaśniona. W ustalonym stanie faktycznym sprawy za trafne z punktu widzenia przesłanek z art. 145 kc uznał stanowisko Sądu pierwszej instancji, iż ustalona droga konieczna przebiega z najmniejszym obciążeniem gruntów uczestniczki D. Ł., bowiem stanowi naturalne przedłużenie o 1/4 długości tj. o 20 m istniejącej już tam utwardzonej drogi. Ustanowienie jej przez działkę uczestników H. i S. K. nie jest natomiast możliwe z uwagi na jej szerokość wynoszącą 6 m i istniejącą tam przeszkodę w postaci słupa energetycznego przy

granicy z działką uczestniczki D. Ł.. W ocenie Sądu Wojewódzkiego za ustanowieniem drogi przez tę działkę przemawia również fakt zamiany gruntów w obecnych granicach działek wnioskodawcy i uczestniczki, w następstwie której działka wnioskodawcy pozbawiona została dostępu do drogi publicznej.

Postanowienie Sądu Wojewódzkiego zaskarżył pełnomocnik uczestniczki D. Ł. w oparciu o pierwszą podstawę. Kasacja zarzuca naruszenie prawa materialnego to jest art. 145 § 2 i 3 kc przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w wyniku przyjęcia, że droga konieczna przeprowadzona przez działkę uczestniczki jest najlepszym rozwiązaniem i stanowi najmniejszy uszczerbek dla nieruchomości sąsiadujących. W uzasadnieniu zarzutu kasacja podejmuje polemikę z aprobowaną stanowisko Sądu Rejonowego oceną Sądu Wojewódzkiego, iż przebieg ustanowionej drogi realizuje ustawowe przesłanki określone w art. 145 § 2 i 3 kc, przeprowadzono ją z najmniejszym obciążeniem gruntów, przez które ma przebiegać i przy uwzględnieniu interesu społeczno-gospodarczego. Kasacja wnosi o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Wojewódzkiemu w W. lub innemu równorzędnemu sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Podnosząc zarzut naruszenia art. 145 § 2 i 3 kc przez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie kasacja precyzuje postać naruszenia w taki sposób, który pozwala oceniać go jedynie jako błąd subsumcji. Skarżący upatruje bowiem naruszenie powołanego przepisu nie w mylnym zrozumieniu jego treści lub znaczenia lecz w niewłaściwym jego zastosowaniu. Błąd subsumcji występować może jako błąd w podciągnięciu konkretnego stanu faktycznego pod hipotezę danej normy prawnej. Pojęcie subsumcji można jednak rozumieć także w innym aspekcie. Wtedy mianowicie, gdy przepis prawa zawiera pewne ogólne pojęcia w charakterze ocennym, takie np. jak nadmierna uciążliwość czy interes społeczny, w jej ramach mieścić się będzie także

stwierdzenie przez Sąd czy ustalony stan faktyczny mieści się w granicach takich pojęć. Ten właśnie aspekt błędnej subsumcji podnosi kasacja.

Pojęcie interesu społeczno-gospodarczego, które wymienia § 3 art. 145 kc nie zostało ustawowo zdefiniowane. Samo już określenie, iż chodzi o „interes społeczno-gospodarczy” wyznacza płaszczyznę jego oceny, przenosząc ją na grunt stosunków społecznych, w tym sąsiedzkich i rodzinnych i ekonomicznych czy gospodarczych uczestników postępowania. W piśmiennictwie przedmiotu i judykaturze sformułowane zostały wskazówki interpretacyjne, jakie uwzględniać powinna wykładnia tego pojęcia.

Na ich tle, dyrektywę uwzględnienia interesu społeczno-gospodarczego rozumieć należy w znaczeniu najogólniejszym, jako dążenie do tego, by ustalony szlak drożny odpowiadał potrzebom nieruchomości nie mającej dostępu do drogi publicznej i następował z najmniejszym obciążeniem gruntów przez które ma przebiegać.

Droga powinna zatem przebiegać tak, by stanowiła ona możliwie najkrótsze i najtańsze połączenie z drogą publiczną, a jej urządzenie nie powodowało istotnego ograniczenia czy wręcz wyłączenia możliwości korzystania z gruntów obciążonych w ramach ich dotychczasowego przeznaczenia. Ustanowienie służebności gruntowej odpowiada interesowi społeczno-gospodarczemu o tyle, o ile zwiększenie użyteczności nieruchomości władnącej przewyższa uszczerbek wynikły ze zmniejszenia użyteczności nieruchomości obciążonej (orzeczenie SN z 20 lutego 1985 r. III CKN 364/85, OSNCP 12/85, poz. 198).

Przeniesienie powyższych rozważań na grunt ustalonego w sprawie stanu faktycznego, który z uwagi na nie wskazanie drugiej z podstaw kasacyjnych nie może być kwestionowany, pozwala stwierdzić, iż mieści się on w granicach ustawowego pojęcia interesu społeczno-gospodarczego, a co za tym idzie zaskarżone orzeczenie nie jest dotknięte błędem naruszenia prawa.

Wskazując na naruszenie przepisu art. 145 § 2 kc kasacja pomija istotny element jego treści dotyczący ustanowienia drogi koniecznej do nieruchomości,

która utraciła dostęp do drogi publicznej na skutek sprzedaży gruntu lub innej czynności prawnej. W tym względzie przepis formułuje nakaz przeprowadzenia drogi, jeżeli jest to tylko możliwe, przez grunty, które były przedmiotem tej czynności.

Niewątpliwym jest w sprawie, iż pozbawienie nieruchomości wnioskodawcy dostępu do drogi publicznej stało się następstwem nieformalnej zamiany i podziału gruntów w granicach obecnych działek nr [...] i [...] /2, usankcjonowanego następnie wydaniem aktów własności ziemi. Trafnie więc przyjął Sąd Wojewódzki, że w pierwszej kolejności służebność drogi koniecznej powinna obciążać grunt będący przedmiotem tych czynności.

W tym stanie rzeczy, gdy kasacja nie ma uzasadnionej podstawy podlega oddaleniu, o czym orzeczono stosownie do art. 393¹² kpc.

aw

jb.